

17. Осінська О.М. *Проблемні питання набуття особою процесуального статусу потерпілого в кримінальному процесі України* // Вісник ХНУВС. 2016. № 4 (75) 96-101

Гануляк Е.М. Джерела та суб'єкти диспозитивного методу реалізації кримінально-правової політики.

У статті підтверджено, що коло джерел кримінально-правової політики є значно ширшим від джерел кримінального права, оскільки до останнього відносяться тільки ті, в яких закріплені кримінально-правові норми. Водночас до джерел політики, як стверджують науковці, відносяться рекомендаційні акти різноманітних суб'єктів, історичний досвід і т. ін.

Автором встановлено, що основна різниця між суб'єктами та учасниками кримінально-правової політики полягає в тому, що суб'єкти здатні впливати на формування та розвиток джерел кримінально-правової політики (створювати їх, коригувати, наповнювати змістом, тлумачити тощо), в той час, як учасники не створюючи нових норм, як правило, в межах правотворчого рівня тільки виконують кримінально-правові приписи чи іншим способом реалізують надані їм права.

Ключові слова: джерела кримінально-правової політики, суб'єкти кримінально-правової політики.

Ganulyak E.M. Sources and subjects of dispositive method of realization of criminal-legal policy.

The article confirms that the range of sources of criminal-law policy is much wider than the sources of criminal law, since the latter refers only to those in which the criminal law is fixed. At the same time, the sources of politics, as scientists say, include reference acts of various subjects, historical experience, etc.

The author established that the main difference between the subjects and participants in criminal law policy is that the subjects can influence the formation and development of sources of criminal law policy (to create them, correct, fill content, to interpret, etc.), in that time, as participants without creating new norms, as a rule, within the executive level only perform the criminal law or otherwise implement the rights granted to them.

Keywords: sources of criminal-legal policy, subjects of criminal-legal policy.

Баган І.В.

ПОНЯТТЯ «ПРАЦІВНИК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

УДК 343.22 (477)

Постановка проблеми. Законодавче визначення статусу працівника правоохоронного органу має вагоме як теоретичне, так і

практичне кримінально-правове значення, в тому числі впливає на правильну кваліфікацію окремих злочинів. Саме тому чітке визначення змісту та обсягу поняття «працівник правоохоронного органу» має неабияке значення.

Однак, сучасний стан законодавства, а також теоретичні напрацювання з цього питання засвідчують про «розмитість», а можливо і відсутність чітких критеріїв визначення поняття «працівника правоохоронного органу», що дає підґрунтя для ґрунтовних наукових пошуків.

З огляду на зазначене вбачається за доцільне здійснити аналіз законодавства України, а також поглядів науковців щодо визначення переліку правоохоронних органів загалом, та ознак поняття «працівник правоохоронного органу» зокрема.

Стан дослідження. Серед українських науковців, які присвятили свої праці питанням визначення змісту поняття «працівник правоохоронного органу» можна відзначити напрацювання: О.М. Бандурки, В.Т. Білоуса, І.В. Бондаренка, Д.І. Бородіна, В.І. Возьного, Ю.О. Загуменної, М.В. Ковалю, А.М. Кучука, М.І. Мельника, Т.Д. Момотенко, Т.О. Пікуля, О.Л. Соколенка, В.Я. Тація, М.І. Хавронюка та ін.

Напрацювання цих та інших науковців, які торкалися цього поняття звісно є вагомим, однак правозастосовна практика свідчить про наявність низки невирішених проблеми щодо визначення змісту та обсягу поняття «працівник правоохоронного органу» та переліку таких органів. Крім того, слід наголосити на тому, що досі комплексного дослідження щодо особливостей кримінальної відповідальності працівників правоохоронних органів в Україні немає, а тому окремі проблемні питання залишилися поза увагою.

Метою цієї статті є аналіз положень законодавства України та наукових публікацій щодо проблем визначення вичерпного переліку правоохоронних органів, а також ознак поняття «працівник правоохоронного органу» та опрацювання можливих шляхів їх вирішення.

Виклад основних положень. Чітке визначення поняття «працівник правоохоронного органу» має важливе значення для правильного застосування законодавства, у тому числі й кримі-

нального. Оскільки КК України передбачає склади злочинів у яких спеціальним суб'єктом є (як правило є) працівник правоохоронного органу, то правильне застосування положень кримінального законодавства вимагає з'ясування переліку органів, які належать до правоохоронних, а також чітких критеріїв (ознак), які характеризують саме це поняття. Нажаль практика застосування положень статей закону про кримінальну відповідальність свідчить про те, що зміст цього поняття до кінця не з'ясовано.

На думку окремих науковців це є досить проблематичним питанням, що пов'язано із законодавчим рішенням кола органів, які законодавець відносить до правоохоронних, кого все ж слід вважати працівником правоохоронного органу. Це питання не риторичне – воно досить суттєве для працівників слідчих апаратів МВС, СБУ, прокуратури і податкової міліції, які в процесі розслідування злочинів мають кваліфікувати протиправні діяння особи, яка вчинила їх при виконанні службових обов'язків як працівник правоохоронного органу [7, С. 106].

Як зазначає з цього приводу В.Я. Тацій поняття «правоохоронні органи» є одним із найбільш невизначених в українському правознавстві, внутрішньо суперечливим за змістом і надмірним за обсягом. Більше того, цей науковець звертає увагу на те, що з цього приводу написано багато монографій та дисертацій, які, проте, не можуть дати чіткої відповіді на основне питання – що таке правоохоронний орган, головне – в чому полягають особливості його статусу та функцій, які державні органи доцільно відносити до складу правоохоронних. Водночас, пише він, здійснення реформаційних процесів у сфері правоохоронної діяльності та встановлення статусу правоохоронних органів у законодавчому полі України перш за все потребує з'ясування сутності терміну «правоохоронні органи», виявлення їх функціонального призначення і системи. Як результат виникає конкуренція між термінами – «правоохоронні органи», «правозахисні органи», «органи кримінальної юстиції». До системи правоохоронних органів відносять різні за своїм статусом та функціональним призначенням органи, що унеможливорює визначення їх системи [20, С. 3].

На цю проблему звертають увагу й інші автори. Так, Ю.О. Загуменна зазначає, що на сьогодні питання про розуміння по-

нять «правоохоронні органи», «правоохоронні функції», «правоохоронна діяльність» є одними із найбільш дискусійних. Так, до теперішнього часу проблемою залишається визначення критерію, за яким той чи інший державний орган можна віднести до правоохоронного, ознак та функцій правоохоронного органу, а також місця і ролі органів внутрішніх справ в системах правоохоронних органів [3, С. 146].

Перш за все слід звернути увагу на те, що «працівник правоохоронного органу» для кримінального законодавства є відносно новим поняттям. Його було введено у КК 1960 року Указом Президії Верховної Ради УРСР від 18 січня 1991 року «Про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів» [22].

Чинний Кримінальний кодекс України хоча й оперує таким поняттям як «працівник правоохоронного органу», однак його змісту не розкриває. Більше того, на відміну від положень Кримінального кодексу України 1960 року КК 2001 для з'ясування змісту цього поняття не дає навіть посилання на інший нормативно-правовий акт. З цього приводу слід нагадати, що у примітці до ст. 190-1 КК України 1960 року (Посягання на життя судді, працівника правоохоронного органу у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, а також члена громадського формування з охорони громадського порядку або військовослужбовця у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з охороною громадського порядку) зазначалось, що під терміном «працівник правоохоронного органу», що вживається у статтях 123-1, 189-1, 189-2, 189-4, 189-5 і 190-1, слід розуміти осіб, які зазначені у частині першій статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [8]. У цьому разі законодавець встановлення змісту цього поняття пов'язував із конкретним визначенням, яке містилось у конкретному нормативно-правовому акті, що вочевидь полегшувало застосування положень ст. 190-1 КК України 1960 року.

Нажаль чинний КК України цим не відзначається. Саме тому при з'ясуванні змісту поняття «працівник правоохоронного органу» правозастосувач неодмінно зіштовхнеться з дилемою, пов'язаною з тим яке ж визначення та якого нормативно-правового

акту слід взяти до уваги, адже чинний КК України змісту цього поняття не розкриває та не дає вказівки на те, де ж саме його слід з'ясувати.

Не менш проблематичною видається й та обставина, що поняття «правоохоронний орган» задекларовано не в одному нормативно-правовому акті при чому його зміст не співпадає.

З цього приводу О.Л. Соколенко зазначає, що на сьогодні в Україні склалася суперечлива практика ситуативного й непослідовного формування правоохоронних органів, що зокрема виявляється у законодавчих колізіях щодо визначення правоохоронної природи того чи іншого органу державної влади. Крім того, на думку цього автора, остаточно законодавчо не вирішеними залишилися й такі засадничі аспекти побудови системи правоохоронних органів як поняття та види правоохоронних органів, принципи організації та діяльності тощо [18, С. 699].

Водночас це поняття є одним із найбільш уживаних у праві. І нормативна його невизначеність часто може призводити до колізій і непорозумінь під час застосування тих чи інших положень закону [12, С. 5].

Загалом аналізуючи положення законодавства України слід наголосити на тому, що визначення поняття «працівник правоохоронного органу» не знайшло свого відображення у жодному нормативно-правовому акті України. Для з'ясування його змісту вочевидь пропонується відштовхуватись від поняття «правоохоронного органу». Однак, й воно не знайшло свого чіткого та однозначного відображення. Відсутній у законодавстві також й вичерпний перелік тих державних органів, які підпадають під це поняття.

Зважаючи на зазначене вище для з'ясування змісту поняття «працівник правоохоронного органу» слід з'ясувати зміст окремих його ознак. Відповідно в межах цієї статті першочерговим завданням є з'ясування змісту понять «працівник» та «правоохоронний орган».

Якщо з першим поняттям все однозначно «працівник» – людина, яка працює в якійсь галузі народного господарства, науки, культури, то з другим все значно складніше.

Загалом, звертаючи увагу в першу чергу на положення Основного Закону нашої держави слід констатувати, що поняття «правоохоронні органи» у ньому згадуються, однак лише один раз. Так, у ч. 3 ст. 17 Конституції України зазначено, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

З цього приводу В.Я. Тацій звертає увагу на те, що аналіз ч. 3 ст. 17 Конституції України дозволяє констатувати надання конституційного значення функції правоохоронних органів – забезпечення державної безпеки і захисту, проте основна функція цих органів – забезпечення правопорядку в суспільстві та державі, захист прав і свобод людини від правопорушень – конституційного закріплення не отримала [20, С. 4].

Щодо визначення змісту поняття «правоохоронний орган» у законодавстві України слід зазначити наступне. В окремих нормативно-правових актах здійснюється спроба визначити вказане поняття, однак навряд такі спроби можна назвати успішними. Так, визначення змісту поняття «правоохоронні органи» в досить узагальненій формі можна зустріти в положеннях окремих законів України. Зокрема, у ст. 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року правоохоронні органи визначаються як органи державної влади, на які Конституцією та законами України покладено здійснення правоохоронних функцій [5]. Натомість у ст. 1 Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19 червня 2003 року до правоохоронних органів відносяться державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють не лише правоохоронні, а й правозастосовні функції [4]. У цьому випадку видається, що законодавець використовуючи сполучник «або» між правоохоронними та правозастосовними функціями надає останнім самостійного значення. За такою логікою державний орган може вважатись правоохоронним й у разі, якщо він не виконує правоохоронні функції, натомість виконує правозастосовні функції.

Однак, слухною з цього приводу видається думка В.Т. Білоуса, який зазначає, що поняття «правоохоронні органи» необхід-

но відрізнити від поняття «правозастосовні органи», яке є більш широким. Застосовувати право – означає діяти на підставі норм закону, без цього неможлива життєдіяльність громадян, держава і сучасне суспільство. Правом також користуються усі юридичні та фізичні особи, але про правозастосовні органи йдеться лише тоді, коли право застосовують державні органи, до яких належать усі органи держави, зокрема правоохоронні. Іншими словами, правоохоронні органи, пише він, – це тільки частина правозастосовних органів [1, С. 30-31].

Крім того, згідно ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року зі змінами та доповненнями станом на 23 грудня 2015 року до правоохоронних органів належать: органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [6]. Таким чином законодавець черговий раз наголосив на тому, що правоохоронні органи здійснюють як правоохоронні, так і правозастосовні функції.

Хоча у цій статті законодавець частково визначив перелік тих органів, які належать до правоохоронних, однак використання ним словосполучення «інші органи, які здійснюють правозастосовні та правоохоронні функції» не дає чіткої відповіді на те, які ж інші державні органи відносяться до цього поняття.

Визначення цього поняття можна зустріти й в інших нормативно-правових актах. Так, у примітці до п. 1.1. «Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів» затвердженої Наказом МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 року № 3/1/2/5/2/2 зазначено, що під правоохоронні

ронними органами в цій Інструкції маються на увазі органи Міністерства внутрішніх справ, Генеральної прокуратури, Служби безпеки, Держкомкордону, Державної митної служби, Державної податкової адміністрації України [14].

Натомість у загальній частині «Порядку проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами» затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2006 року № 550 вказано, що правоохоронні органи – це органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, підрозділи податкової міліції Міністерства доходів [17].

З огляду на зазначене важко не помітити, що законодавець не вельми послідовний при визначенні цього поняття. Визначення «правоохоронних органів», які задекларовані в аналізованих нормативно-правових актах є надто суперечливі. Крім того, відсутня послідовність й у визначенні переліку правоохоронних органів, що частково унеможливорює встановлення їх системи.

Саме тому окремі дослідники звертають увагу на те, що ситуація, яка склалася на рівні закону із визначенням понятійного апарату системи правоохоронних органів, а також їх функціонального призначення, не може сприяти подальшому здійсненню їх реформування, спрямованого на забезпечення ефективної та узгодженої діяльності цих органів [20, С. 5-6].

Зважаючи на це слід погодитись з окремими науковцями, які зазначають, що наведені вище законодавчі положення не дають достатніх підстав для того, щоб дати чітке визначення поняття «правоохоронні органи». Вони дозволяють лише визначити приблизний перелік таких органів та й то досить умовно, оскільки різними законами та іншими нормативно-правовими актами по-різному визначається статус одних і тих самих державних органів [2, С. 23; 3, С. 147; 13, С. 128; 16, С. 65].

Складність визначення цього поняття обумовлена ще й тим, що законодавство України не виділяє ознак, які б давали змогу віднести той чи інший державний орган до категорії «правоохоронний».

Як видається слушною у цьому аспекті є думка Т.Д. Момотенка, що вирішення проблеми визначення поняття «правоохо-

ронні органи» залежить від вирішення питання про те, які саме функції державних органів слід визнавати правоохоронними. Однак аналіз відповідних нормативно-правових актів свідчить, що питання про визначення поняття «функція» та визначення поняття «правоохоронні функції» у законодавстві України є не менш суперечливим, ніж питання про визначення переліку правоохоронних органів [13, С. 129].

Нажаль, не вирішеною ця проблема є у теоретичній площині. Перш за все слід звернути увагу на позицію окремих науковців, які наголошують на тому, що саме поняття «правоохоронний орган» є не досить вдалим, оскільки більшість органів, які прийнято до них відносити виконують дещо інші функції. Так, до прикладу, В.В. Лазарев вважає, що у власному розумінні ці структури важко охарактеризувати як правоохоронні у зв'язку тим, що правоохоронні органи, у тому числі й органи внутрішніх справ, беруться за справу найчастіше тоді, коли право вже порушене [10, С. 147]. Подібну позицію займають й інші дослідники [19, С. 155].

Щодо визначення поняття «правоохоронний орган» окремі дослідники зазначають наступне. Так, А.М. Кучук вказує, що чинне законодавство використовує терміни «правоохоронна діяльність», «правоохоронні органи», «правозахисні організації», однак й на даний момент їх усталеного визначення немає і це викликає певні труднощі [9, С. 1]. На думку Т.О. Пікулі, правоохоронний орган – це державний орган, основним (головним) предметом діяльності якого є законодавчо визначені функції або завдання по боротьбі з правопорушеннями, що тягнуть за собою юридичну відповідальність у сфері публічного права [16, С. 87].

Отже, слід констатувати, що зміст цього поняття є суперечливим як у законодавчій, так і науковій площині. Очевидно, що до правоохоронних слід відносити лише ті органи на які державою прямо покладено функцію охорони конституційних прав і свобод людини і громадянина, інтересів юридичних осіб, держави від протиправних посягань. І така функція повинна бути основною у діяльності цього органу.

Щодо системи правоохоронних органів у наукових джерелах можна знайти такі позиції. Так, одні науковці вважають, що цим

поняттям охоплюються всі державні органи і організації, які хоча б частково наділені правоохоронними функціями [11, С. 74]. Натомість інші пропонують тлумачити це поняття так би мовити в широкому розумінні. Під правоохоронними органами вони розуміють всі державні органи, які наділені певними повноваженнями в галузі контролю за додержанням законності і правопорядку) та у вузькому – державні органи, спеціально створені для забезпечення законності і правопорядку, боротьби зі злочинністю і яким з цією метою надані повноваження застосовувати передбачені законом заходи примусу та перевиховання правопорушників – суд, органи юстиції, прокуратури, органи внутрішніх справ, безпеки [21, С. 53].

Відповідно чіткої системи правоохоронних органів також не існує. Аналіз як законодавчої так і теоретичної бази дає підстави припустити кілька можливих варіантів вирішення цієї проблеми: 1) прийняти окремий Закон «Про правоохоронні органи» у якому передбачити чіткі ознаки таких органів, вичепний їх перелік тощо; 2) з усього різноманіття визначень цього поняття та переліків правоохоронних органів, передбачених у різних нормативно-правових актах обрати один, найбільш вдалий, удосконалити його, а всі інші відповідно виключити; 3) доповнити нормативно-правові акти, які регулюють діяльність того чи іншого державного органу прямою вказівкою на те, що він є правоохоронним (на зразок Законів України «Про Службу безпеки України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про Національне антикорупційне бюро України» тощо). Відповідно, якщо така вказівка у такому нормативно-правовому акті відсутня орган не є правоохоронним.

При дослідженні поняття «працівник правоохоронного органу» слід звернути увагу ще на одну проблему. Очевидно, що для кримінального права, і не тільки, має значення не будь-який працівник, який обіймає відповідну посаду у тому чи іншому правоохоронному органі, а саме той, який здійснює правоохоронні функції.

З цього приводу, як видається, усіх працівників правоохоронного органу умовно можна поділити на три групи: 1) працівники

правоохоронних органів, які не є службовими особами, а відповідно не можуть бути суб'єктами злочинів у сфері службової діяльності, правосуддя тощо (секретарі, водії тощо); 2) працівники правоохоронних органів, які є службовими особами, однак не за ознакою виконання функцій представника влади, тобто здійснюють організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції (бухгалтери, керівники господарських відділів, завідувачі складами тощо); 3) працівники правоохоронних органів, які є службовими особами за ознакою виконання функцій представника влади.

Вочевидь саме остання група має значення при кваліфікації суспільно небезпечних діянь суб'єктом яких є (як правило є) працівники правоохоронного органу.

Висновок. Отже, працівник правоохоронного органу, який є або може бути спеціальним суб'єктом окремих складів злочинів поняття неоднозначне. При визначенні його змісту правозастосувач неодмінно виявить ряд проблем пов'язаних з відсутністю чіткої системи правоохоронних органів, критеріїв віднесення того чи іншого органу до цієї категорії тощо.

У статті розглянуто лише найбільш очевидні проблеми визначення змісту поняття «працівник правоохоронного органу», а також запропоновано можливі шляхи їх вирішення. Однак вказану проблему не слід вважати вирішеною, що у свою чергу зумовлює потребу у проведенні більш ґрунтовних досліджень в цьому напрямку.

1. Білоус В. Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / В. Т. Білоус // Національна академія Державної податкової служби України. – Ірпінь, 2004. – 444 с.
2. Бондаренко І. В. Органи внутрішніх справ в системі правоохоронних органів України, Російської Федерації та інших зарубіжних країн : теоретичні аспекти : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / І. В. Бондаренко // Національна академія внутрішніх справ України. – Київ, 2004. – 221 с.
3. Загуменна Ю. О. Правоохоронні органи : поняття, ознаки, функції, особливості діяльності / Ю. О. Загуменна // Право і безпека. – Харків : ХНУВС, 2010. – № 3 (35). – С. 145-150

4. Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» № 975-IV від 19 червня 2003 року (зі змінами та доповненнями станом на 14.10.2014 року) // Відомості Верховної Ради України, 2003. – № 46. – ст. 366
5. Закон України «Про основи національної безпеки України» № 964-IV від 19 червня 2003 року (із змінами та доповненнями станом на 16.07.2015 року) // Відомості Верховної Ради України, 2003. – № 39. – ст. 351
6. Закону України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» № 3781-XII від 23 грудня 1993 року (зі змінами та доповненнями станом на 23 грудня 2015 року) // Відомості Верховної Ради України, 1994. – № 11. – ст. 50
7. Коваль М. В. Необхідність законодавчого визначення статусу працівника правоохоронного органу в Україні / М. В. Коваль, А. І. Перепелиця // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності, 2009. – № 1. – С. 104-115
8. Кримінальний кодекс України від 28.12.1960 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2002-05/print1465908589541347>
9. Кучук А. М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні / А. М. Кучук : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук зі спеціальності 12.00.01 // Інститут законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2007. – 20 с.
10. Лазарев В. В. Профессиональные и общественные начала в деятельности органов внутренних дел: история и современность / В. В. Лазарев : Труды Академии. – М. : Академия МВД СССР, 1990. – 147 с.
11. Лихова С. Про визначення поняття «правоохоронні органи» / С. Лихова // Радянське право. – 1984. – № 11. – С. 74-76
12. Мельник М. І. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: закони і коментарі : навч. посіб. / авт. і упоряд. : М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. – Київ : Атіка, 2000. – 512 с.
13. Момотенко Т. Д. Правоохоронні органи : поняття і сутність / Т. Д. Момотенко // Право і безпека, 2014. – № 4 (55). – С. 127-131
14. Наказ МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 року № 3/1/2/5/2/2 «Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні

- злочинів» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97>
15. Осадчий В. Правоохоронні органи як суб'єкти кримінально-правового захисту // *Право України*. – 1997. – № 11. – С. 71-75
 16. Пікуля Т. О. *Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування)* / Т. О. Пікуля : дис. ... канд. юрид. наук зі спеціальності 12.00.01 // Національна академія внутрішніх справ України. – Київ, 2004. – 203 с.
 17. *Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2006 року № 550 (зі змінами станом на 03.07.2013 р.) «Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами»*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-n>
 18. Соколенко О. Л. *Види правоохоронних органів України* / О. Л. Соколенко // *Форум права*, 2012. – № 3. – С. 699-705
 19. Соловей Ю. П. *Правовое регулирование деятельности милиции в Российской Федерации* / Ю. П. Соловей. – Омск: ВШМ МВД РФ, 1993. – 504 с.
 20. Тацій В. Я. *Поняття та система правоохоронних органів : у контексті системних змін до Конституції України* / В. Я. Тацій // *Вісник академії правових наук України*, 2012. – № 4 (71). – С. 3-17
 21. Тевлін Р. *Про поняття «правоохоронні органи» у вузькому та у широкому розумінні* / Р. Тевлін // *Радянське право*. – 1985. – № 7. – С. 52-54
 22. *Указ Президії Верховної Ради УРСР від 18 січня 1991 року «Про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів»* // *Відомості Верховної Ради УРСР*. – 1991. – № 7. – Ст. 45.

Баган І.В. Поняття «працівник правоохоронного органу» у кримінальному праві України

Аналізуються окремі проблемні аспекти визначення змісту поняття «працівник правоохоронного органу» та його значення для кримінального права України. Розглядаються дискусійні питання щодо визначення змісту та обсягу цього поняття. Акцентується увага на відсутності законодавчого визначення вичерпного переліку правоохоронних органів, а також чітких критеріїв визначення тих працівників правоохоронних органів, вчинення злочинів якими впливає чи повинно впливати на кваліфікацію. Здійснюється спроба удосконалення чинного кримінального законодавства в частині регламентації відповідальності працівників правоохоронних органів за вчинення ними суспільно небезпечних діянь.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, суб'єкт злочину, правоохоронний орган, працівник правоохоронного органу.

Баган І.В. Понятие «работник правоохранительного органа» в уголовном праве Украины

Анализируются отдельные проблемные аспекты определения содержания понятия «работник правоохранительного органа» и его значение для уголовного права Украины. Рассматриваются дискуссионные вопросы определения содержания и объема этого понятия. Акцентируется внимание на отсутствии законодательного определения исчерпывающего перечня правоохранительных органов, а также четких критериев определения тех сотрудников правоохранительных органов, совершение преступлений которыми влияет или должно влиять на квалификацию. Осуществляется попытка усовершенствования действующего уголовного законодательства в части регламентации ответственности сотрудников правоохранительных органов за совершение ими общественно опасных деяний.

Ключевые слова: уголовная ответственность, субъект преступления, правоохранный орган, работник правоохранительного органа.

Bagan I.V. The Concept Of «Law Enforcement Officer» In Criminal Law Of Ukraine

The notion of «law enforcement agencies» is one of the most uncertainties in Ukrainian jurisprudence, internally controversial in content and excessive in scope. At the same time, it is one of the most used in law and its normative uncertainty can often lead to conflicts and misunderstandings when applying certain provisions of the law. The current state of law, as well as theoretical developments on this issue, testify to the «blurriness», and perhaps the lack of clear criteria for defining the concept of «law enforcement officer», which provides the basis for substantial scientific research.

In the study of the concept of «an employee of a law enforcement agency», an attention was drawn to the fact that in criminal law any employee who holds an appropriate position in law enforcement bodies matters no more than the one who carries out law enforcement functions.

The article analyzes the provisions of the Ukrainian legislation and emphasizes that the definition of «an employee of a law enforcement agency» is not reflected in any normative legal act of Ukraine.

The article investigates some problematic aspects of defining the meaning of «an employee of a law enforcement agency» and its significance for the criminal law of Ukraine. The issues of defining the content and the scope of this concept are considered. The emphasis is made on the lack of the legislative definition of an exhaustive list of law enforcement agencies, as well as clear criteria for defining those law enforcement officers who commit crimes that affect or should affect qualification. An attempt is being made to improve the current criminal law in terms of regulating the responsibility of law enforcement officers for their socially dangerous acts.

Key words: criminal liability, subject of a crime, law enforcement agency, law enforcement officer.